

OTSUS

Tallinn

23.10.2017 nr 37

Käde Kalamehe kaebuse läbivaatamine

Kaebuse asjaolud

Tori Vallavolikogu valimistel kandideeris Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna (edaspidi *EKRE*) nimekirjas Käde Kalamees (kandidaat nr 137).

Tori Valla Valimiskomisjon tegi hääletamissedelite teistkordsel lugemisel kindlaks lõplikud hääletamistulemused. 16.10.2017 allkirjastatud hääletamistulemuste protokollis kohaselt jäi *EKRE* lõplikuks tulemuseks 362 häält.

Protokollis lisa kohaselt olid muudatused *EKRE* kandidaatide tulemuses järgmised:

- 1) valimisjaoskonnas nr 6 vähenes kandidaadi nr 147 häälte arv ühe võrra. Põhjus: üks sedel tunnistati kehtetuks, kuna sedelile kirjutatud kandidaadi registreerimisnumber ei olnud arusaadav (kas 147 või 187);
- 2) valimisjaoskonnas nr 6 vähenes kandidaadi nr 150 häälte arv ühe võrra. Põhjus: üks sedel tunnistati kehtetuks, kuna sedelile kantud kandidaadi registreerimisnumber ei olnud arusaadav (kas 150 või 156);
- 3) valimisjaoskonnas nr 8 vähenes kandidaadi nr 134 häälte arv ühe võrra. Põhjus: üks sedel tunnistati kehtetuks, kuna sedelile kantud kandidaadi registreerimisnumber ei olnud arusaadav (kas 134 või 194).

Kaebuse sisu

17.10.2017 esitas Käde Kalamees kaebuse Vabariigi Valimiskomisjonile. Kaebaja kandideeris *EKRE* nimekirjas (nr 137). Kaebajas tekitab kahtlusi komisjoni töö tegemine vastavalt seadusele. Kui kaebaja soovis 17.10.2017 kehtetuks tunnistada sedeleid näha, vastas komisjoni esimees Anne Annus, et neid on keeruline leida. Kaebusest nähtuvalt 17.10.2017 sedeleid kaebajale ei näidatud. Kaebaja leiab, et tema soov oli kehtetuks tunnistatud sedeleid näha, et veenduda, kas need on kehtetuks tunnistatud põhjendatult või siiski alusetult. KOVVS § 54 lg 11 sätestab, et pärast hääletamistulemuste kindlakstegemist tuleb pakkida kehtivad sedelid kandidaatide kaupa, eraldi pakkidesse pannakse kehtetud sedelid. Kaebaja taotleb, et Vabariigi Valimiskomisjon kontrolliks nende kolme sedeli kehtetuks tunnistamise seaduslikkust ja häälte kadumise põhjuseid ning Tori Valla Valimiskomisjoni liikmete poolt seaduse täitmist. Kaebust ajendas kaebajat esitama tõsiasi,

et kadunud häältest tulenevalt jäi EKRE ühest mandaadist ilma, mille alusel oleks valituks osutunud just kaebaja.

Tori Valla Valimiskomisjoni selgitus

Tori Valla Valimiskomisjon esitas Vabariigi Valimiskomisjonile selgituse 19.10.2017, mille kohaselt 17.10.2017 küsis kaebaja, kas kehtetuid sedeleid oleks võimalik näha. Küsimus ei olnud otsene taotlus kohe vastamiseks. Valla valimiskomisjoni esimees vastas, et sedelite otsimine võtab aega, sest polnud kohe aega neid otsima minna. Esimees selgitas, et tegemist on komisjoni otsusega ja tema seda muuta ei saa ning kaebuse saab esitada Vabariigi Valimiskomisjonile. 18.10.2017 tuli kaebaja koos EKRE Pärnumaa juhatuse liikme Edmond Penuga ja soovis näha sedeleid, mis olid tunnistatud kehtetuks. Sedeleid näidati, kaebaja pildistas sedeleid.

Vabariigi Valimiskomisjoni seisukoht

1. Kaebaja kandideeris Tori Vallavolikogu valimistel kandidaadina ja kaebaja väitel tingis muudatus hääletamistulemustes selle, et kaebaja ei osutunud valituks. Tori valla valimisringkonna nr 1 valimistulemuste protokollil alusel sai viimase mandaadi valimisliit „Loogiline Pärnumaa“ (võrdlusarv 181.6667), esimesena jäi ilma mandaadita EKRE (võrdlusarv 181.0000). Kui vaidlusalused kolm hääletamissedelit tunnistada kehtivaks, oleks EKRE häälte arv 365, võrdlusarv seega 182.5 ning viimase mandaadi saaks EKRE. Ühtlasi osutunuks kandidaadile antud häälte arvu alusel (33 häält) valituks Kädi Kalamees. Seetõttu võis valimiskomisjoni tegevus hääletamistulemuste kindlakstegemisel rikkuda kaebaja subjektiivseid õigusi ning kaebaja on antud asjas huvitatud isikuks.

2. Kaebuses on kõigepealt vaidlustatud asjaolu, et valimiskomisjon keeldus kaebajale näitamast kehtetuks tunnistatud hääletamissedeleid, st toimingut tegemisest keeldumist. Kaebaja viidatud KOVVS § 54 lg 11 käsitleb hääletamissedelite pakkimist pärast hääletamistulemuste kindlakstegemist jaoskonnakomisjonis, mitte valla valimiskomisjonis, kuid see ei tähenda, et põhjendatud taotluse puhul oleks valla valimiskomisjonil alus keelduda hääletamissedelite näitamisest. Üldreeglina sätestab KOVVS § 55 lõige 5, et hääletamistulemused tehakse valla või linna valimiskomisjonis kindlaks avalikult. Avalik kindlakstegemine tähendab eelkõige seda, et igaljuhul on õigus viibida hääletamissedelite teistkordse ülelugemise juures, kuid ka pärast hääletamistulemuste kindlakstegemist peab huvitatud isikul olema võimalik tutvuda hääletamissedelitega. Antud juhul põhjendas kandidaat oma huvi kehtetute hääletamissedelite üle sellega, et tulemuse muutuse tõttu ei osutunud ta valituks. Sellises olukorras pidanuks valla valimiskomisjon, arvestades hääletamistulemuste kindlakstegemise avalikkuse põhimõtet, taotluse rahuldama ja vajadusel kokku leppima, millal ja kuidas hääletamissedelitega tutvumine korraldatakse.

3. Nagu valla valimiskomisjoni selgitusest nähtub, võimaldati kaebajal järgmisel päeval (18.10.2017) hääletamissedelitega tutvuda. Seetõttu puudub Vabariigi Valimiskomisjonil vajadus selles küsimuses ettekirjutuse tegemiseks valla valimiskomisjonile.

4. Teiseks on kaebaja soovinud kontrollida kolme hääletamissedeli kehtetuks tunnistamise seaduslikkust. Sedeli kehtetuse tingimused on sätestatud KOVVS § 54 lõigetes 8-9. Nagu nähtub valimisringkonna hääletamistulemuste protokollil lisast, on kõik vaidlusalused sedelid tunnistatud kehtetuks põhjendusel, et sedelile kirjutatud kandidaadi registreerimisnumbrid ei olnud arusaadavad. See tähendab, et hääletamissedelid on kehtetud vastavalt KOVVS § 54 lõike 8 punktile 5, mille kohaselt kehtetuks tunnistatakse hääletamissedel, millele kirjutatud kandidaadi registreerimisnumber ei ole loetav.

5. Valimisjaoskonna hääletamistulemused teeb kindlaks jaoskonnakomisjon. Vastavalt KOVVS § 55 lõikele 1 kontrollib valla või linna valimiskomisjon saadud hääletamistulemust hääletamissedelite ülelugemise teel. KOVVS § 55 lõige 2 sätestab: „Kui hääletamissedelite ülelugemise teel saadud arvud erinevad jaoskonnakomisjoni protokollis olevatest, märgib valla või linna valimiskomisjon oma protokollis lisas erinevused ja neid tinginud asjaolud. Jaoskonnakomisjoni protokollis ei muudeta. Lõplike hääletamistulemuste kohta teeb otsustuse valla või linna valimiskomisjon.“ Seega on valla või linna valimiskomisjoni pädevuses ka lõpliku otsustuse tegemine hääletamissedeli kehtivuse või kehtetuse üle.

6. Nagu nähtub Tori Valla Valimiskomisjoni valimisringkonna nr 1 hääletamistulemuste protokollist, protokollis lisas erinevuste kohta jaoskonnakomisjonide protokollidega võrreldes, samuti Vabariigi Valimiskomisjonile edastatud skaneeritud vaidlusalustest hääletamissedelitest, on hääletamistulemused kindlaks tehtud KOVVS § 55 sätestatud korras. Hääletamissedelik on täidetud selliselt, mis tingib nende kehtivuse hindamise. Selle kohta teeb lõpliku otsustuse valla valimiskomisjon. Hääletamissedelite teistkordse ülelugemise käigus on Tori Valla Valimiskomisjon hinnanud vaidlusaluste sedelite vastavust KOVVS § 54 lõike 8 punktile 5, leidnud, et sedelik on kehtetud, vastavalt koostanud valimisringkonna nr 1 hääletamistulemuste protokollis ja märkinud lisas erinevused võrreldes valimisjaoskonna protokolliga. Seega on hääletamistulemused kindlaks tehtud seaduse nõuete kohaselt.

7. Ülaltoodud põhjustel tuleb kaebus jätta rahuldamata.

Lähtudes KOVVS § 66 lõike 3 punktist 1 Vabariigi Valimiskomisjon otsustab:

Jätta Käde Kalamehe kaebus rahuldamata.

Vastavalt KOVVS §-le 66¹ võib huvitatud isik, kes leiab, et Vabariigi Valimiskomisjoni otsusega rikutakse tema õigusi, esitada otsuse peale kaebuse põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse seaduses ettenähtud korras Riigikohtule. Kaebus esitatakse Riigikohtule kolme päeva jooksul Vabariigi Valimiskomisjoni otsuse teatavakstegemisest arvates Vabariigi Valimiskomisjoni kaudu.

(allkirjastatud digitaalselt)

Meelis Eerik
Vabariigi Valimiskomisjoni esimees